

Sunt et qui uelint apud Paulum, & Galenum id amaracum dici, quod Dioscorides parthenium uocat: quippe & hoc quibusdam amaracum uocatur. Cuius rei indicium esse existimant, quod tam Galenus, quam Paulus nullibi in simp. medic. libris aliquid de parthenio posteritatis memorie prodiderunt. quorum opinio non omnino reprobanda uidetur. Ceterum licet Dioscorides Sampsuchini, & Amaracini diuersis per se capitibus meminerit; non obstat propterea, quò minus idem esse possint sampsuchium, & Amaracum. Siquidem duabus de causis ut alterum ab altero distingueret, Dioscorides facile impulsus fuit. quarum altera est, quòd si diligenter animaduertantur utrorumq; compositiones, utiq; Amaracinum tum multò odoratius, tum Sampsuchino pretiosius iudicabitur. Ideoq; auctor, eo quòd nolebat unguentum hoc apprimè nobile intactum relinquere, quòdq; ob eius claritatem id particulari descriptione dignum censebat, ut præstantiæ discrimen faceret, utq; etiam minus probatum à probatissimo dignoscatur, homonymiam immutauit, ipsumq; non quidem Sampsuchinum, sed Amaracinum appellare uoluit: nam si id non fecisset, quòdam altero præstantius esset, discerni non potuisset. Huc accedit alia ratio, qua alterum Sampsuchinum, alterum uerò Amaracinum Dioscorides appellauerit: quòd (ut libro tertio proprio capite legitur) in Cyzico sampsuchium amaracum appellabatur, unde hoc unguentum insigne petitur. Et quoniam à Cyzicenis claris illius compositoribus ex eorum more Amaracinum uocabatur, talem nomenclaturam Dioscorides haud quaquam permutandam censuit. Quare ipsam in eadem reliquit appellatione, quam secum ex Cyzico tulerat.

Opinio quorundam.

Ὀκίμινον.

OCIMINVM.

CAP. XLVIII.

OCIMINVM oleum fit ut cyprinum. Ocimi folia decerpta librarum undecim, & besis pondo, die noctuq; viginti olei libris macerato, premito, colato: cum que exhauseris quallum, rursus parè olei modum fundito, & exprimito. Vocatur autem id secundarium: nam tertiæ perfusionis non est capax. Deinde recens ocimum æquali pondere, ut in rosaceo diximus, rursus maceratur, & cum tanto temporis spatio maduerit, exprimitur, & oleum reconditur. quòd si in animo fuerit ter, aut quater madefacere, semper ocimum recens addes. Potest ex omphacino confici: sed illo modo melius. Idem quod sampsuchinum potest, sed inefficacius.

Ἀβροτόνιον.

ABROTONINVM.

CAP. XLIX.

OLEI cyprini odoribus imbuti libris nouem & quincunce, foliorum abrotoni libras octo die noctuq; madefactas, premito. Quòd si in longum tempus oleum uelis asseruari, eiectis prioribus folijs, noua appones, & macerata exprimes. Calcificat: ad vuluæ duritias, præclusionesque efficax est: menstrua, & secundas pellit.

Ἀνήθιον.

ANETHINVM.

CAP. L.

OLEI libris octo & dodrante, florum anethi libras undecim & bessem, maceratas in oleo die una, manibus premito, & recondito. Quòd si iterum perfundere uelis, recentes anethi flores confirmiter madefacito. Vuluarum duritias emollit, uenarum spiracula laxat, contra horrores februm circuitu redeuntes auxiliatur: calcificat enim, & lasitudines discutit: prodest articulorum doloribus.

Σύσινον.

SYSINVM.

CAP. LI.

SYSINVM, quod alij liliinum appellant, sic temperatur. Olei libræ nouem cum quincunce, calami libræ quinque & quadrans, myrrhæ uncia quinque, permisto odorifero uino decoquantur, & colato oleo, cardamomi tusi & cœlesti aqua madefacti libræ tres & semis macerantur, premunturque, tres libræ cum semisse spissati olei assumuntur. mille lilia decerptis folijs, in latum, non tamen profundum, labellum demittuntur: injectum oleum manibus melle perunctis agitur: die noctuq; conquiescunt, & in pyxidem matutinis exprimuntur. quod defluet oleum, protinus ab aqua, quæ simul expressa fuerat, colo incerni oportet: non enim, ut rosaceum moram tolerat; nam concalfactum feruet, & computrescit: quare sæpius decapulandum. Vasa melle illinenda, tenuis sal inspargendus, & si qua sordes uasis faucibus hæsit, eximenda. Odoramentis iam expressis ex quafillo in labellum transfusis, rursus olei prius odoribus imbuendi, quod primum pondus æquet, & cardamomi tusi drachmæ decem conijciuntur. Hæc manibus scitè pressa, interiecta breui mora exprimuntur: quod profluit, repurgatur. Tertiò eadem infunduntur, adiecto cardamomo, & sale, & manibus melle madefactis. Longè optimum erit, quod prius exprimitur: secundum, quod sequitur: tertium locum sibi uendicat, quod nouissimum prodit. Denuo in mille lilia euulsis folijs expressum primò oleum infunditur: tum eadem ratione prosequendum, idemque faciendum, ut prius: addito cardamomo, dein expresso, fac eadem in secundo, & tertio, ut dictum est: & quò frequentius recentia lilia maceraueris, eò ualidius unguentum efficies. Denique cum factum abunde uidebitur, singulis compositionibus miscere conuenit myrrhæ quàm optimæ duas & septuaginta drachmas, & croci decem, cardamomi quinque & septuaginta. Croci uerò, & cinnamomi pares portiones tunduntur, & cribratæ in lutram cum aqua demittuntur, expressumque primò unguentum infunditur, & paulò post excipiuntur uasculis siccis, myrrha, aut gummi antea per-

fufis,

fufis, & croco, & melle, & aqua madefactis. Eadem fiunt in altera, aut tertia exprefione. Aliqui fimplex ex balanino, alióve oleo, & lilijs componunt. Optimum effe conftat in Phœnice, mox Aegypto factum. fed cum primis laudatur, quod lilia redolet. Excalfacit, emollit: uulvæ præclufiones, & collectiones aperit: utiliffimum ad muliebria mala. ulcera in capite manantia, feruidas eruptiones, uaros, furfuresque emendat: uibices, cicatricesque celerrimè ad colorem reducit, ita ut sæpe fallant. In fuma extenuat: potum bilem per aluum extrahit, urinam ciet: fed ftomacho alienum eft, & naufeam parit.

Hoc, quod ex lilijs temperatur: illud item, quod ex ocimo, abrotano, anethoq; conficitur oleum, cum uniuscuiusque parandi ratio per fe clara fit, ideo noftris explanationibus non indigent. Cæterum Sufini compositio mihi quidem pluribus in locis librariorum potius, quam auctoris incuria deprata uidetur.

Ναρκισσινον.

NARCISSINVM.

CAP. LII.

NARCISSINI fiffamenta ita fiunt. Sex libræ afpalathi cum sextante tunduntur: olei eloti libræ feptuaginta cum uncijs quinque affumuntur. Afpalathus aqua madefactus in tertia olei parte coquitur: quo exempto, calamus quinque libris & beffe adjicitur, cum myrrhæ gleba contunditur, cribrataque ac uino ueteri odorato immifta, decoquitur: fimulac autem cum ijs efferbuerit, eximitur. refrigeratum oleum excolatur, cuius portio in labellam mittitur, flores narciffi quàm plurimi conijciuntur, qui bidui fpatio (ut in fufino dictum eft) permoti exprimuntur. Oleum fubinde decapulan-
20 dum: fi quidem celerrimè putredinem fentit. Valet hoc ad emolliendas uulvæ duritias, præclufionesque: fed capitis dolores facit.

NARCISSINVM, quod ego fciam, non paratur noftratibus myropolis. quod mirum non eft, cum id etiam Plinij ætate parari defiffet, ut ipfe libro XIII. cap. primo memoriæ prodidit.

Κρόκινον.

CROCINVM.

CAP. LIII.

CVM Crocinum componere uoles, prius olei, ut in fufino diximus, fiffamenta facies, eisdè ponderibus, & menfuris: cuius olei libras tres & femiffem, croci unciam unam affumes: identidem quoti-
30 die moueto, & fexta die, quàm hoc afsiduo peregeris, oleum à croco colis incernito, eidem croco partem olei modum adjicito: moue triduo, dein contufæ myrrhæ, atque cribratæ drachmas quadraginta permifceto, & in pila agitatum recondito. Aliqui oleo aromatibus ad cyprinum imbuto in crocini compositiõe utuntur. Optimum eft, quod abunde crocum fpirat, in medendi ufu expetitur. Proximum quod myrrham refert. Calfacit, fomnum allicit: quare per fæpe phreniticis fubuenit perfufum, aut naribus admotum, aut illitum: pus mouet, ulcera purgat: contra uulvæ duritias, atque præclufiones, & ulcera, quæ cacoëthe uocantur, prodeft cum croco, cera, medulla, duplicato olei pondere: concoquit enim, emollit, humectat, & permulcet. ad oculorum glaucitates ex aqua illinitur. huic autem proportione respondent butyrinum, onychinum, & ftyracinum: quæ etfi nominibus diftant, uiribus, & compositiõe cognata funt.

Κύπρινον.

CYPRINVM.

CAP. LIIII.

OLEI omphacini eloti pars una, aquæ cœleftis tantundem cum femiffe, cuius una parte oleum diluitur, altera adjiciendis odoramentis admifcetur. Dein affumptis afpalathi libris quinque & femiffe, calami libris fex & femiffæ, myrrhæ libra una, cardamomi libris tribus & dodrante, olei libris nouem & uncijs quinque, afpalathus tuffus, & aqua affufus decoquitur in oleo, donec conferuefcit: myrrha autem uino ueteri odorifero fubafta, contufusque fimul calamus, digeruntur in offulas, quæ exempto afpalatho immittuntur, & ubi efferbuerint, fublato alieno oleum percolatur. Cardamomum tuffum reliqua aqua afperfum infunditur, fpatha agitur, nulla, dum refrixerit, interpellatione. Post hæc colato oleo in uiginti octo libras olei, floris ligultri, quod cyprum uocant, fex & quadraginta libræ cum beffe infillantur, quæ fufficienter madefactæ per sportulam exprimuntur. Quod
50 fi copiofius defideretur. idem recentium florum pondus inieftum fimili modo prematur: & iterum aut tertio, fi quis uelit, madefacere poterit, & ita reddetur effiacius. Eligi oportet bonum, quod cum odoris fua uitate nares feriat. Aliqui cinnamomum addunt. Calfacit, emollit: ora uenarum adaperit: uulvæ, neruorumque uitijs conuenit, pleuriticis, fractis que, per fe, uel cerato immiftum. malagmaticis imponi folet, quæ opifthotonicis, angina laborantibus, inflammationique inguinum optulantur: item in acopa adjicitur.

Ίριον.

IRINVM.

CAP. LV.

SPATHÆ quàm minutiffimè cõtufæ fex libras cum beffe, in tribus & feptuaginta libris & quin-
cunce olei, æreo uafe, additis decem aquæ heminis incoquito, quoad odorem acceperit: poftea in capulam melle oblitam colato: ex eo aromatibus imbuto oleo, irinum primò temperatur, iride ex oleo
infiffato,

inspissato macerata, ut scripsimus. Sed alia est componendi ratio. In olei septuaginta libris & quin-
cunce, xylobalsami (ut dictum est) contusi libras quinque & sextantem excoquito: postea detracto
xylobalsamo, tusi odorati calami nouem libras & dextantem adijcito, & myrrhæ glebam uetere ui-
no odorato perfusam, & in olei ita odoribus imbuti quatuordecim libris, totidem rusæ iridis, binis
diebus ac noctibus madefacito, strenuè, & uehementer distringito. Quòd si uis ualidius fieri, par
pondus iterum ac tertio similiter maceratum exprimito. Longè optimum est, quod solam irin olet,
quale illud est, quod in Perga Pamphiliæ, & Elide Achaiæ componitur. Vim habet calfactoriam,
atque emollientem: crustas adimit, fordida ulcera & putrida purgat. confert fœminis vuluæ causa-
rijs: item inflammationibus eiusdem, atque præclusionibus: partus eiicit, hæmorrhoidas recludit:
20 contra aurium sonitus ex aceto, ruta, & amaris amygdalis, prodest. diuturnis destillationibus, nari-
bus illitum, & contra graueolentia carum ulcera, quas ozænas uocant, auxiliatur: aluum purgat cy-
gus epotus: facit ad ilei cruciatus, urinam mouet: difficiles uomitiones adiuuat, perunctis eo digi-
tis & immisis, uel ijs, quæ ad uomitum ciendum induntur: anginæ etiam illinitur, aut ex aqua mul-
sa gargarizatur: item contra arteriæ scabritiam. datur etiam ijs, qui cicutam, coriandrum, aut uene-
na fungorum hauserunt.

QUANQVAM Irini præparatio (est enim per se clara satis) non magis, quàm Crocini, & Ligustrini ex-
planari exposulat: illud tamen silentio minime prætereundum uidetur, quòd non Iridis flores, sed radices, cum hæ-
odore fragrent, illi uerò malè oleant, in hoc olei spissamento imponi debent. Quòd etsi Dioscorides non expli-
cauerit; cum tamen unguenta odorum iucunditate commendentur, de Iridis radice, non de floribus intellexisse
30 Dioscoridem existimandum. Quippe quæ & suauiter oleant, & ad unguentorum spissamenta floribus præstan-
tiores habeantur.

Irini confide-
ratio.

ΓΛΕΥΚΙΝΟΝ. GLEVCINVM.

CAP. LVI.

GLEVCINVM absolutè constat omphacino oleo, iunco odorato, calamo, Celtica nardo, spatha, aspa-
latho, sertula Campana, costo, & multo: circumdatis interim uinaceis uasi, quod aromata, uinum, & o-
leum conceperat. Tricenis diebus, bis in die mouetur, postea expressum oleum reconditur. Calfa-
cit, emollit, remittit: horroribus, & neruorum, vuluæque uitijs auxiliatur. omni acopo iuuantius,
quippe quòd emolliat.

Gleucini com-
sideratio.

MINIME quidem mirari licet, quòd Gleucini parandi rationem simplicem appellauerit Dioscorides. Siqui-
dem aliæ habentur unguentorum compositiones, quæ multò pluribus simplicibus constant odoramentis, sicuti Colu-
mella lib. XIII. capite L. aperte indicat. Ceterum non potest Gleucinum (si rectè admista simplicia consideren-
tur) non uehementer excalfacere: tametsi Plinius lib. XXIII. cap. VIII. id tum adstringere, tum refrigerare scri-
pserit. Quòd è uidenti argumento est, aut Plinij gleucinum, siue musteum, ab hoc Dioscoridis, & Columelle diuer-
sum esse, aut Plinium non exactè illius temperamentum perpendisse. Verum cum is lib. XV. cap. VII. scribat, gleuci-
no mustum incoqui in uapore lento, non ut alia admoto igne, sed circumdatis uinaceis per se calentibus; uidetur non
parum cum Dioscoride conuenire. Quamobrem crediderim potius Plinium, cum dixit gleucinum refrigerare, lap-
sum fuisse, quàm secus. Nam etsi oleum omphacinum, cum quo musteum conficitur, tantum (ut Galenus inquit) frigi-
ditatis, quantum adstrictionis habeat: cum tamen sit aliarum qualitatum susceptiuum, fieri quidem non potest, quin
40 admistis calidis odoramentis, puta cypero, calamo odorato, Celtica nardo, dactylorum operimento, aspalatho, melilo-
to, & costo, ualde calidum euadat. Quippe eadem ratione aqua, eion frigida admodum sit, temperamentum permutat
(ut Galenus asseruit, & experimento comprobatur) cum calida in ea macerantur medicamenta: quandoquidem
& ipsa facillè alias recipit qualitates.

Gleucini com-
sideratio.

Plinij lapsus.

Αμαρακινον. AMARACINVM.

CAP. LVII.

AMARACINVM longè optimum in Cyzico fieri solet ex omphacino oleo, & balanino: spissamen-
tis è xylobalsamo, iunco odorato, & calamo factis: conditisque amaraci, costi, amomi, nardi, cassiæ,
carpobalsami, & myrrhæ odoribus. aliqui, quòd pretiosius fiat, cinnamomum addunt. Mel autem, &
uinum assumuntur: hoc in uasorum illitionem, illud ad cogendas uisorum aromatum offas. A-
maracinum calfacit, soporem mouet, venarum spiracula aperit, emollit, feruorem excitat, urinam cito
putrilaginibus, ac fistulis perquam utile: necnon humentibus hernijs, postquam medica manus ope-
ram suam impenderit: crustas, & tetra ulcera, quæ theriomata uocant, rumpit: difficili urinæ illita se-
de, & eius inflammationibus auxiliatur: hæmorrhoidas illitu soluit: vuluæ subditum menstruos cur-
fus euocat: duritias, ac vuluæ tumores discutit: uulneratis neruis, & musculis confert, laneo centun-
culo modicè madefactum, & impositum.

SUPERIVS in sampsuchini commentario abunde de Amaracino à nobis dictum est, Quo fit, ut hic de eo plu-
ra scribere non sit opus. Huius meminit Galenus libro primo de antidotis, dum hedycreum explicat, quod theriacæ
admiscetur, ubi diffusius de eo agens scribit, quòd sui temporis unguentarij amaraci loco, ex quo in Cyzico antiquitus
parabatur, marum imponebant, ut maiorem expiraret odorem. Ceterum se iussisse ait, ut legitimum experiretur ama-
racinum,

Amaracini
consideratio.

racinum, id sibi ex solo amaraco preparari, quod etsi odoris fragrantia uideretur inferius, non tamen uiribus imbecillius fuisse testatur.

Μεγαλειον.

MEGALINVM.

CAP. LVIII.

FACTITABATUR olim Megalinum, sed nunc compositio exoleuit, & profus obliterata est. Cuius ad historiam complementum meminisse non fuit alienum. Mistura cum amaracino eadem erat, sed resina exuperabat, hac tantum ratione differens. Quare leuiter emollit. Resina unguentis, neque tutelae, neque uoluptatis gratia adijcitur, sed coloris, crassamenti que causa. Ea tantisper coquitur, dum desinat olere: cuius coquendae ratio declarabitur, cum de resina disseremus.

Ἡδύχρον.

HEDYCHROVM.

CAP. LIX.

QVOD Hedychroon uocant, in Co fieri solet: eisdem praeditum uiribus, & misturis, quibus amaracinum, sed suauius spirat.

Hedychroi
compositio ex
Galeno.

HEDYCHROI compositio meminit Galenus libro primo de antidotis, cum omnia, quae continet, odoramenta uino sabacta Andromachi theriaca recipiat. Ceterum etsi hedychroi parandi rationes plures dicat reperiri, unam tamen elegit, quam hoc modo descripsit. Hedychroon habet mari drachmas duas: asari, amaraci, assalathi, seboeni, calami odorati, phu pontici totidem: xylobalsami uero, & opobalsami, cinnamomi, costi, singulorum drachmas tres: myrrhae drachmas sex, totidem folij malabathrini, nardi Indicae, croci, casiae: duplo autem plus amomi, aduectae uero ex Chio abundante plurimis fontibus insula mastiches drachmam unam: uino falerno omnia excipe. Cum igitur haec miscueris, fac trochiscos similes theriacis, et scillinis, quos exiccabis eo modo, quo diximus. Productus fuit Galenus, ut hunc parandi modum describeret, tum quod Andromachus hedychroon (ut inquit) nullibi literis mandauerit: tum etiam ut rei medicae imperitos doceret, quidnam esset hedychroon in theriaca preparatione, ne in eum errorem caderent, in quem sua aetate medicum quendam Romae lapsum fuisse commemorat: qui compositurus antidotum, quae rebat apud myropolas Hedychroon, existimans esse herbam, aut radicem, aut quodpiam simplex medicamentum: id quod etiam hac nostra tempestate quam plurimis euenisse comperimus. Auicenna, & ceteri Arabicae familiae scriptores in sua theriaca compositioe hedychroon trochiscos Alindaracaron appellauere: tradentes uarias eorum compositioes, in simplicibus medicamentis, pondere, & mensuris a Galeni doctrina plurimum differentes. Quare mirari non licet, si iandiu legitima Theriaca compositio infeliciter successerit: cum & ab Arabibus, & a myropolis, adulterinis medicamentis fuerit deprauata.

Theriaca de-
prauatio.

Μετωπιον.

METOPIVM.

CAP. LX.

FIT in Aegypto unguentum, quod Metopion patrio nomine appellatur, propter galbani mistionem: nam lignum, in quo galbanum enascitur, metopion uocant. Constat amygdalis amaris, omphacino oleo, cardamomo, odorato iunco, calamo, melle, uino, myrrha, balsami semine, galbano, & resina. Probatur pingue, graui odore, quod magis cardamomum, & myrrham, quam galbanum respiciat. Calfacit uehementer, & adurit, atque extrahit: ora uenarum aperit: ulcera purgat, extrahitque: ad praeciosos neruos, & musculos, ad hernias humore contractas, cum erodentibus medicamentis efficax est. ceratis, & malagmatis inferitur: horroribus, conuulsisque, praesertim quibus ceruix in scapulas deiecta, & retrorsum contracta est, utile habetur: sudores ciēt, uuluae spiracula recludit, & eiusdem duritias laxat. In summa molliendi naturam habet.

Μενδесιον.

MENDESIVM.

CAP. LXI.

MENDESIVM constat balanino oleo, myrrha, casia, & resina. Aliqui tamen post singulorum pondera, cinnamomi exiguum addunt, nullo compendio: nam quae simul excocta non fuere, vim nullam exhibent. Similem metopio uim obtinet, sed inferiorem multo.

Στακτη.

STACTE.

CAP. LXII.

STACTE uocatur pinguitudo recentis myrrhae cum exigua aqua tustae, & organo expressae. Ea perquam odorata, ac pretiosa est, atque unguentum per se facit, quod Stacte nominatur. Maximè probatur, quae nullam olei mistionem admittit, cuius minima portio compos est uirium plurimarum. Vim calfactoriam, myrrhae, & calidis unguentis respondentem habet.

Stactes confi-
deratio.

Styrax liqui-
dus.

Medicam. pe-
regrina cur a-
dulterentur.

STACTE Serapioni, quemadmodum & reliquis Mauritanis, pariterque officinis Styrax liquidus appellatur, cuius copia non solum Venetijs ubique uenalis habetur, sed & in omnibus ferè officinis reperitur, quae medicamentorum componendorum artem exercent. Quod autem Stacte myrrhae sit liquidus uocatus Styrax, facile probat Serapio. quippe qui capite de Styrace calamita, liquidum styracem ex myrrha primum aqua conspersa, ac deinde expressa, fieri tradidit: qua in re Dioscoridem ad unguem imitatur. Cui quidem sententiae illud adstipulatur, quod liquidus Styrax (de legitimo sane loquor) sit perquam odoratus, & gustui non obscure amarus. Porro animaduertendum est, quod hoc aeno sincerum haud facile inuenias, ut ferme euenit cum ceteris medicamentis, quae ex Alexandria Aegypti, uel

Syria